

14. 12. 2010

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Rozhodci a jejich činnost de lege ferenda

V českých poměrech rozhodčí řízení dosud nezakotvilo, tvrdí jedni. V českém prostředí rozhodčí řízení ani dlouhodobě zakotvit nemůže, pokračují, neboť paternalistická společnost, v níž jsou lidé zvyklí naslouchat ve zvýšené míře státu, a domáhat se vždy a všude za každých okolností jeho „ochrany“, nikdy nepřijme soukromé (smluvní) soudnictví za své, a i kdyby byli všichni rozhodci, členové určitého rozhodčího senátu, vzděláním, reputací, erudicí, i osobní pověstí osobnostmi daleko přesvědčivějšími, než členové obdobného senátu soudců, nic by to neměnilo na tom, že by průměrný žalobce (s trochou ironie v narážce na pojem „průměrného spotřebitele“ řečeno) dal raději přednost soudu státnímu.

ROZHODČÍ SOUD

při IAL SE Institute of Arbitration Law

Sudiště Praha – PALÁC KONVIKT, Konviktská 24, 110 00 Praha 1, Česká republika
Sudiště Bratislava – Obchodná 39, 811 06 Bratislava, Slovenská republika

■ www.rozhodcisoud.net

Proč tomu tak je? Proč je tomu tak za situace, kdy státní soudy dlouhá léta nefungují, resp. nedochází ke snížení doby trvání sporů, ač je justice, a soudy zvláště, dotována stále vyššími a vyššími příjmy ze státního rozpočtu, a nadto pak – podobně jako u dvojího zdanění - platíme u soudu ještě jednou, a to, když se na něj obracíme s žalobou...?

Nevím, jedna z příčin však určitě leží v psychologické rovině, když lidé nevstřebali samu základní skutečnost, že jejich spory mohou rozhodovat osoby soukromého práva, od státního úředníka v taláru odlišné. Víra ve stát, a státní soudnictví vůbec, by ostatně mohla být samostatným předmětem psychologicko-filozofického pojednání, jak na to již svého času poukázal Hans Kelsen - lidé vidí ve státu božstvo a víra ve stát, v to, že „stát je dobrý“, že „bez státu věci veřejné zajistit nelze“, že „stát je nutný“, víra v to, že „státu nevládne jen omezená soukromá skupina lidí“, která sleduje při správě věcí veřejných jen svůj vlastní účel, ale že „stát skutečně v objektivním slova smyslu existuje“, tyto všechny segmenty jako prvky víry ve stát činí z této víry, z tohoto přesvědčení, jakýsi specifický druh ateistického náboženství.

Určitý pocit z ateistického náboženství ve mně nedávno vzbudil článek advokáta České advokátní komory JUDr. Tomáše Chalupy s názvem „Postoupení pohledávky a rozhodčí doložka“.

Ač se obsahem příspěvku netřeba nijak blíže zabývat, protože je po právní stránce zcela mimo výseč mezinárodního i tuzemské právní úpravy rozhodčího řízení, doktríny, judikatury i praxe, a toliko polemika s jednotlivými dovozeními autora v uvedeném příspěvku by z nich teprve činila názor, což by mělo logicky vést k „nijakosti reakce“ na zmiňovaný článek, zaujal mě fakt otevřené kriminalizace rozhodčího řízení, a to z úst advokáta, jakožto reprezentanta stavovské komory, který je vázán řadou etických standardů a který by měl svá slova umět dobře vážit.

Prezentace extrémních názorů ve společnosti je „vrcholem demokracie“, řekl by možná některý z

ústavněprávních teoretiků a politologů. Snad, neboť meze přípustnosti zásahu svobody projevu jednoho člověka v relaci k zásahu do práv (svobod) druhého člověka budou zkoumány vždy v každém jednotlivém případě, kdy k extrémním výrokům dojde. To však není případ příspěvku Tomáše Chalupy, který v něm (i) veřejně a (ii) paušalizovaně (iii) explicitně kriminalizuje celou jednu profesní skupinu, a to rozhodců ad hoc, tedy osoby, jež v souladu s příslušnými ustanoveními zákona o rozhodčím řízení a zmocněním stran učiněným v rozhodčí doložce vykonávají funkci rozhodce. A to je již výrok, který lze sotva nechat bez povšimnutí, o to více, dovozuje-li autor trestněprávní odpovědnost i těch advokátů, kteří opakovaně rozhodují spory v rozhodčím řízení, aniž by působili jako rozhodci stálého rozhodčího soudu. I když působím jako advokát a jsem rozhodcem stálého rozhodčího soudu, čímž splňuji „segregační“ podmínky kladené Tomášem Chalupou, považuji k tomu právě zejména jako rozhodce za vhodné uvést několik slov, neboť jde o tvrzení povahy kolektivního odsudku a to odsudku povahy zásadní.

Rozhodčí řízením je naplněním čl. 36 Listiny.

Odhlédnuto od skutečnosti, že rozhodčí řízení je naplněním čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle něhož platí, že „Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu“, neboť právě rozhodčí soud je oním orgánem, jehož Listina v předmětném ustanovení vedle státního soudu uvádí, jakož i od toho, že rozhodce ad hoc zmocňuje k opakovanému výkonu jeho činnosti zákon o rozhodčím řízení, jež zakládá legální licenci rozhodovat spory i osobám-neadvokátům, a k níž (pohledu právně-teoretického) jako „složená právní skutečnost“ přistupuje rozhodčí smlouva sjednaná stranami a budoucími účastníky rozhodčího řízení, stěží se ubránit dojmu, že takto veřejně prezentovaný mediální atak cílený na celou profesi rozhodců, je z pera advokáta, jehož jsem měl vždy za seriózního reprezentanta české „časopisecké“ advokacie, povahy skutečně bezprecedentní.

Připomněl mi znovu onu extrémně paternalistickou stránku ateistického náboženství jménem stát, vylučující z veřejného života vše, co je soukromé, nebo alespoň soustavně umenšující jeho roli; tu stránku v oblasti práva a legislativy, která pro les kogentních sociálně inženýrských norem nevidí jednotlivé stromy obyčejných lidských příběhů, které na rozdíl od magazínových příspěvků a zpráv z titulek novin nejsou vůbec černobílé.

Jsem názoru, že advokáti a rozhodci by měli být těmi, kteří se podílejí na úspěšném výkonu českého rozhodčího soudnictví, a že tak, jak se rozhodčí řízení rozšiřuje v zemích kontinentální Evropy (o angloamerické oblasti ani nemluvě), mělo by být při reálné nedostupnosti rychlé a hospodárné spravedlnosti před orgány státu vedle mediace a dalších alternativních způsobů řešení sporů trendovní záležitostí i u nás. Globalizovaný svět a gradace obchodních transakcí v něm si již z ekonomického hlediska dávno nevystačí s podporou národních justičních orgánů v jednotlivých státech, ale stále více tendují k alternativám, spočívajícím ve smírném vyřešení sporu pomocí osoby mediátora, konciliátora nebo rozhodce. Tyto národní trendy, jež eskaloval „byznys 21. století“, jsou přitom plně kompatibilní s legislativními záměry Evropské unie, vyjádřenými na poli mediace vedle jiných např. ve Směrnici o mediaci v občanských a obchodních věcech, v níž se politika EU ve vztahu k alternativnímu řešení sporů mimo páteř orgánů státního soudnictví deklaruje na vícero místech a to zcela jasně. Česká politika odklonu od alternativ mimosoudního řešení sporů by tedy šla proti cílům EU v této oblasti. Je proto dobře, že na parlamentní půdě nejsou názory, které omezují arbitrabilitu spotřebitelských a jakýchkoliv jiných sporů, čtené a že se Česká republika nestává v tomto ohledu „legislativním extrémem“.

Rovněž politika ochrany spotřebitele pojímaná v českém právním prostředí některými právníky a advokáty jako ochrana mentálně retardovaného občana, jehož podpis na smlouvě nemá žádnou právně zavazující hodnotu, neboť jej odpovědně do co důsledků pro futuro neváže, a její zrcadlový odraz spočívající v kladení dalších a dalších protekcionistických opatření proti legálnímu a

legitimnímu obchodování s úvěry a půjčkami, které jsou všechny apriori a bez podrobných mikroekonomických a statistických analýz odsuzovány a považovány za lichevní, by v konečném důsledku nemohly vést nikam jinam, než k podvázání obchodu jako takového a k dřívějšímu či pozdějšímu problému v národních ekonomikách všech zemí, které se těmito politikami vydaly.

Je proto třeba, aby se situace v českém rozhodčím řízení zklidnila a „nestřílelo se naostro a naslepo“, ale aby se naopak hledal užitečný kompromis, schopný zajistit fungování rozhodčího soudnictví v České republice i pro futuro tak, abychom se v době globálně fungující ekonomiky, která logicky proměňuje i procesní nástroje ve zbožně-tržních vztazích a celý systém vymáhání práva, včetně jeho efektivity a rychlosti, neocitali mimo mainstream civilizovaného světa, do něž moderní, soukromá a smluvní arbitralistika jako alternativní a státní rozpočet nezatěžující procesní systém sui generis podporovaný od 70. let i na poli Organizace spojených národů a její Komise pro mezinárodní právo (UNCITRAL) již dnes neodmyslitelně patří.

Rozhodci a jejich činnost de lege ferenda v České republice je zajištěna řadou mezinárodních smluv, přičemž všechny tyto smlouvy pod pojmem rozhodčí soud rozumí jak stálé rozhodčí soudy, tak rozhodci ad hoc a oba pojmy je tedy nutno používat promiscue a nedělat mezi nejen velký, ale dokonce žádný rozdíl.

V oblasti rozhodčího řízení s mezinárodním prvkem je v této souvislosti klíčová tzv. Newyorská úmluva z roku 1958. Jde o dohodu multilaterální povahy, která zakládá vykonatelnost rozhodčích nálezů v zahraničí a která se je vůdčím smluvním dokumentem rozhodčího řízení vůbec. Jejím signatářem je i Česká republika, počet smluvních stran (kterými jsou státy jako subjekty mezinárodního práva) je více než 150 (srov. Vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. [74/1959](#) Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (Newyorská úmluva). Newyorská úmluva operuje s pojmem „rozhodčí soud“ v čl. V odst. 1 písm. d), kde jej používá promiscuitně jako pro (i) jednoho rozhodce ad hoc, tak pro (ii) 3 rozhodce ad hoc, tak pro (iii) stálý rozhodčí soud. Druhá nejvýznamnější mezinárodní dohoda v oblasti rozhodčího řízení, platná pro evropské země, je tzv. Evropská úmluva o obchodní arbitráži (srov. Vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. [176/1964](#) Sb., o Evropské úmluvě o obchodní arbitráži (dále jen „Evropská úmluva o arbitráži“). Evropská úmluva o obchodní arbitráži používá pro rozhodčí řízení ad hoc, tak pro rozhodčí řízení u stálé rozhodčí instituce, výrazu „arbitráž“. Zřejmě je to z čl. I. odst. 2 písm. 2 Evropská úmluva o arbitráži, které podává explicitní definici pojmu arbitráž tak, že „Označení „arbitráž“ znamená nejen rozhodování sporů rozhodci ustanovenými pro jednotlivý určený případ (arbitráž ad hoc), nýbrž také pro rozhodování „stálými rozhodčími institucemi“. I multilaterální a bilaterální mezinárodní dohody o podpoře a ochraně investic rozumí pod pojmem rozhodčí soud právě rozhodčí senát ad hoc a vztahuje se k rozhodčímu řízení ad hoc, nikoliv k rozhodčímu řízení před stálou rozhodčí institucí, namátkou srov. Dohoda mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Nizozemským královstvím o podpoře a vzájemné ochraně investic, vyhlášenou jako Sdělení č. SDĚLENÍ č. [569/1992](#) Sb. federálního ministerstva zahraničních věcí dne 29. 04. 1991.

Je také dobře, že vládní návrh z dílny Ministerstva spravedlnosti České republiky předpokládá možnost zřízení tzv. autorizovaných rozhodců ad hoc, jež by museli složit zkoušku u Ministerstva spravedlnosti a byli zapsáni jako autorizovaní rozhodci na jeho seznamu. Tyto osoby by musely mít právnické vzdělání; jiní rozhodci ad hoc by spotřebitelské spory rozhodovat nesměli, čímž se mělo zamezit excesům v rozhodovací činnosti tzv. rozhodců smluvně spjatých s žalobcem, kteří právnickým vzděláním nedisponují a rozhodují spotřebitelské spory často zaujatě v neprospěch spotřebitele, jak byl tento jev učiněn (a po zásluze) již několikrátě předmětem kritiky spotřebitelské i podnikatelské veřejnosti.

Rozhodčímu řízení v České republice proto blýská na lepší časy a s ním i většině občanů, kteří nechtějí a s ohledem na povahu jejich podnikatelské činnosti často ani nemohou čekat na exekuční

titul několik měsíců nebo let, jak jim jako alternativu – bohužel stále ještě nabízí státní soudnictví.

JUDr. Luděk Lisse, Ph.D. LL.M.

advokát v Praze a rozhodce Rozhodčího soudu při IAL SE

[Rozhodčí soud při IAL SE](#)

Expozitura (sudiště) Praha
PALÁC KONVIKT
Konviktská 24
110 00 Praha 1

Tel.: + 420 224 241 319

Fax: + 420 224 281 226

e-mail: podatelna@rozhodcisoud.net

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací – režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)